

Порядок реагування у випадках насильства проти дітей

Механізм взаємодії учасників освітнього процесу у разі виявлення випадку жорстокого поводження дітей, булінгу

За дотримання законодавства щодо захисту прав неповнолітніх у навчальному закладі відповідальність несе керівник навчального закладу.

Згідно абз. 10 ч. 2 ст. 25 Закону України «Про освіту» керівник закладу освіти:

- здійснює контроль за виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькування) в закладі освіти;
- розглядає скарги про відмову у реагуванні на випадки булінгу (цькування) за заявами здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та приймає рішення за результатами розгляду таких скарг;
- сприяє створенню безпечного освітнього середовища в закладі освіти та вживає заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг (цькування), стали його свідками або постраждали від булінгу;

На підставі ч. 3 ст. 26 Закону України «Про освіту» керівник закладу освіти в межах наданих йому повноважень забезпечує створення у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування), у тому числі:

- з урахуванням пропозицій територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику, служб у справах дітей та центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді розробляє, затверджує та оприлюднює план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькування) в закладі освіти;

- розглядає заяви про випадки булінгу (цькування) здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та видає рішення про проведення розслідування; скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) для прийняття рішення за результатами проведеного розслідування та вживає відповідних заходів реагування;

- забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування);

- повідомляє уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти.

Педагогічні працівники зобов'язані повідомляти керівництво закладу освіти про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів освіти, педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб, вживати невідкладних заходів для припинення булінгу (цькування) (ч. 2 ст. 54 ЗУ «Про освіту»).

Неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу — тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку».

Дії адміністрації навчального закладу у разі отримання повідомлення про жорстоке поводження з дитиною

У разі звернення дитини, її батьків (осіб, які їх замінюють) або працівника навчального закладу до представника адміністрації навчального закладу щодо жорстокого поводження, булінгу з нею директор зобов'язаний, якщо звернення (повідомлення) усне, оформити це повідомлення письмово, зазначивши, від кого та коли (дата, час) воно отримано. Звернення має бути оформлене належним чином, відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян» (має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викладено суть порушеного питання; письмове звернення повинно бути підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати. Необхідно терміново (протягом однієї доби) передати цей документ до територіального підрозділу Служби у справах дітей за місцем проживання дитини. Служба у справах дітей має належним чином зареєструвати це повідомлення відповідно до вимог законодавства України.

Уповноважена особа для здійснення невідкладного реагування у випадках виявлення фактів насильства та/або отримання заяв/повідомлень від постраждалої особи/інших осіб на доведені випадки булінгу (цькування) на підставі проведеного Комісією з розгляду випадків насильства, булінгу (цькування) службового розслідування:

1. Організовує проведення бесіди (та/або засідання Ради профілактики правопорушень) за участю учасників освітнього процесу, причетних до випадку насильства, булінгу (цькування) з метою складання плану корекційної роботи.

2. Інформація про результати службового розслідування повідомляється заявнику у письмовій формі у 10-денний період з моменту отримання заяви.

3. Інформація про доведений випадок насильства, булінгу (цькування) повідомляється в уповноважені підрозділи органів Національної поліції України та службу у справах дітей для розгляду питання щодо притягнення до адміністративної відповідальності.

4. За потреби працівники психологічної служби, медична сестра здійснюють соціально-педагогічний, психологічний супровід з жертвою та її кривдником, особливо, якщо останнім є інший учень (учні) закладу, та у разі необхідності перенаправляють до інших спеціалістів (психотерапевта, невролога тощо).

5. Інформація про інцидент розглядається на засіданні педагогічної ради закладу освіти (із забезпеченням конфіденційності постраждалих осіб) з метою посилення роботи педколективу щодо запобігання насильству та булінгу (цькуванню).

Що робити, якщо ваша дитина або ваші близькі стали жертвами булінгу?

Якщо до вашої дитини застосовують цькування, вчиняють будь-який психологічний тиск, булінг або фізичне насильство, необхідно одразу бити на сполох. Ми вважаємо, що такі випадки мають присікатись на перших порах. Так би мовити, в зачатку, а не тоді коли дитина вже отримала невідновлювальні психічні травми.

Чого не слід робити батькам

За жодних умов не треба замовчувати виявлені факти булінгу, жорстокого поводження з дитиною або реальної загрози вчинення насильства над нею.

- По-перше, нехтування проблемою призводить до погіршення ситуації та може вилитися в набагато гірші наслідки.
- По-друге, навчальний заклад несе відповідальність за дотримання норм законодавства щодо захисту прав дитини, а тому керівник навчального закладу може притягнути педагогічних працівників у зв'язку з порушенням правових норм освітнього процесу до дисциплінарної відповідальності.
- Також не слід намагатися самотужки вирішити проблему. Це може призвести до порушення законодавства та може бути небезпечним. Далі справа є компетенцією

установ, організацій і посадових осіб, до яких було передано звернення чи повідомлення.

Практичні поради від Адвокатського об'єднання «Максимальний захист» у разі застосування булінгу щодо дитини:

1. Зафіксувати пояснення дитини та оформити їх письмово з метою майбутнього використання у разі необхідності (за цим можна звернутись до кваліфікованого адвоката). Звернутися за психологічною допомогою та зафіксувати факт такого звернення (зберегти квитанцію та документи, що підтвердять витрати). Дитині стане набагато легше, якщо вона розповість про свої проблеми дорослим батькам або спеціалісту-психологу. Пам'ятайте, дитині важливо почувати себе у безпеці.

2. Повідомити вчителя про випадок булінгу та попросити його спостерігати за проблемною ситуацією, вжити необхідні заходи протидії. Викладач повинен брати участь у вирішенні проблеми: поспілкуватися з дітьми, можливо залучити до справи шкільного психолога або соціолога, спробувати зрозуміти у чому причина конфлікту, пояснити дітям, які пригнічують інших, про недопустимість такої поведінки, роз'яснити наслідки булінгу як для дітей котрі займаються ним та їх батьків, так і для всіх інших у класі.

3. Провести розмову з батьками, чиї діти займаються булінгом, та спробувати переконати їх вплинути на своїх дітей та попередити в майбутньому негативну реакцію учасників булінгу та рецидив з боку їх дітей.

4. Попросити батьків дітей, котрі завдали психічного або психологічного, чи навіть фізичного болю, вибачитись перед своєю жертвою привселюдно (так само, як вони і цькували її). Звісно, ми не психологи, але гадаємо, така поведінка може стати для дитини гарним уроком, що підіймати свою самооцінку за рахунок інших — погана ідея. Адже потім доведеться бути відповідальним за свої дії, а отже – отримати зовсім неприємне покарання.

5. Необхідно відкрити сайт школи та подивитись план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти. Якщо на сайті його немає — зробити адвокатський запит (інформаційний запит) та витребувати план заходів зі школи. Також поцікавтесь у керівника закладу, чи є такий план взагалі і чи виконується він.

6. Звернутися з заявою на директора школи або уповноважену особу про булінг з докладним описом випадка, зазначенням точної інформації (дата, місце, прізвище учасників, хто вчинив, що вчинив тощо) та вимогою вжити заходів для неповторення випадків булінгу в майбутньому. Продублювати дану заяву у разі необхідності до Міністерство освіти України.

Адвокатського об'єднання «Максимальний захист»

https://protocol.ua/ua/shcho_take_buling_i_yak_z_nim_borotis_praktichni_poradi_vid_advokata/

Законодавством передбачено інформування заявника (особи, яка здійснила повідомлення або звернення), а також у самому зверненні може бути зазначено, що заявник бажає бути поінформованим про подальший перебіг справи, бути присутнім під час розгляду звернення)

Алгоритм дій працівника навчального закладу у разі виявлення випадку насильства над дитиною

1. У випадках, коли ви маєте підозри жорстокого поводження з дитиною або є реальна загроза його вчинення (удома, з боку однолітків, інших працівників навчального закладу або інших осіб), ваші дії:

- Повідомити про це в усній чи письмовій формі адміністрацію навчального закладу.
- Самостійно письмово повідомити про це службу у справах дітей, відділ освіти.

- Самостійно повідомити про виявлений факт жорстокого поводження з дитиною працівників ювенальної превенції або будь-якого працівника органів внутрішніх справ.
2. У випадках, коли до вас звернулася дитина з усною скаргою щодо жорстокого поводження з нею, булінгу, ваші дії:
- Оформити звернення дитини у письмовій формі та передати його до адміністрації навчального закладу;
  - Оформити звернення дитини у письмовій формі та передати його до територіального підрозділу служби у справах дітей;
  - Оформити звернення дитини у письмовій формі та передати його до територіальних відділень поліції.

За матеріалами http://www.cplas.cv.ua/?page_id=3389